

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02G050V01301	Educación: Epistemoloxía das ciencias da actividade física, o deporte e a educación física	1c	6
P02G050V01302	Estatística: Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte	2c	6
P02G050V01303	Fundamentos dos deportes colectivos I	1c	9
P02G050V01304	Fundamentos dos deportes individuais	1c	9
P02G050V01401	Fisioloxía: Fisioloxía do exercicio II	1c	6
P02G050V01402	Expresión corporal e danza	2c	6
P02G050V01403	Fundamentos dos deportes colectivos II	2c	9
P02G050V01404	Fundamentos dos deportes ximnásticos	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Educación: Epistemoloxía das ciencias da actividade física, o deporte e a educación física				
Materia	Educación: Epistemoloxía das ciencias da actividade física, o deporte e a educación física			
Código	P02G050V01301			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Rey Cao, Ana Isabel Figueira Rodriguez, Alberto			
Profesorado	Figueira Rodriguez, Alberto Rey Cao, Ana Isabel			
Correo-e	anacao@uvigo.es afigueira@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia aporta as nocións básicas que debe posuír o alumnado universitario sobre a construción do coñecemento científico e a ética profesional. Delimita a diferenza entre a ciencia e a profesión no ámbito competencial da titulación do Grado en Ciencias da Actividade Física e o Deporte, e aprofunda no coñecemento do obxecto de estudo da mesma: motricidade, corporeidade e prácticas corporais.			

Competencias	
Código	
B1	Conceptualización e identificación do obxecto de estudo das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B2	Coñecemento e comprensión da literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte.
B9	Coñecemento e comprensión dos fundamentos do exercicio físico, xogo motor, danza, expresión corporal e actividades na natureza.
B11	Coñecemento e comprensión dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Diferenciar entre a realidade e os obxectos de estudo. Comprender a función da epistemoloxía.	B1
Distinguir os diferentes tipos de obxecto de estudo que poden ser abordados polas CCAFD.	B1
Comprender o obxecto de estudo da motricidade humana dende diferentes perspectivas formais e saber identificar as súas diferentes notas: psíquicas, somáticas, naturais, culturais, centrípetas e centrífugas.	B9
Entender a existencia de paradigmas ou enfoques diferentes na interpretación do mundo e como afectan ao coñecemento científico.	B1 B2 B26
Identificar as diferentes correntes paradigmáticas viventes no ámbito disciplinar das Ciencias da Actividade Física e o Deporte.	B1
Reflexionar sobre diferentes perspectivas de comprensión social e prácticas sobre o corpo e a motricidade humana, coñecidas e descoñecidas, hexemónicas e marxinais, posíbeis e imposíbeis.	
Comprender a relación entre a linguaxe, o coñecemento e as concepcións filosóficas/paradigmáticas sobre a corporeidade humana.	B1 B9
Coñecer, identificar, distinguir e nominar as diferentes manifestacións da motricidade humana e/ou prácticas corporais.	B1 B9
Identificar, seleccionar e consensuar en grupo a elección dun obxecto de estudo vencellado ás CCAFD.	B1 B25

Elaborar, presentar e explicar en equipo unha presentación visual sobre o obxecto de estudo.	B12 B25 B26
Aplicar o paradigma sistémico ao coñecemento dos fenómenos vencellados coa actividade físico-deportiva e/ou motricidade humana.	B1 B26
Identificar a estrutura básica dunha memoria de investigación.	B2
Comprender e aplicar con propiedade a linguaxe científica no ámbito académico e profesional.	B2
Elaborar traballos académicos de forma estruturada e rigurosa. Saber referenciar a documentación.	B2 B13 B26
Buscar información de calidade sobre unha cuestión que interese coñecer.	B1 B12 B26
Entender un documento científico e saber extraer do mesmo a información que sexa de interese.	B2
Saber que é unha profesión e a súa relación co contexto socio-económico.	B1
Diferenciar a profesión da ciencia. Distinguir na titulación a dimensión profesional da científica-humanística.	B13
Coñecer a regulación profesional do ámbito da actividade físico-deportiva.	B11
Coñecer o Colexio Oficial de Licenciados en Educación Física e en Ciencias da Actividade Física e o Deporte.	B13
Comprender que é a ética e a necesidade de incorporala na práctica profesional e académica-científica.	B11 B13
Considerar o contido dos códigos éticos e deontolóxicos existentes no ámbito das CCAFD.	
Incorporar a reflexión ética na práctica académica.	
Concienciarse da relevancia da formación continua e do compromiso social co ben común.	
Ser receptivo/a e reflexionar sen prexuízos sobre as cuestións e dilemas formulados nas clases.	B11
Ser flexíbel ante novos supostos sobre as Ciencias da Actividade Física e o Deporte.	B13 B26
Participar e interactuar co grupo clase nas dinámicas propostas.	B25

Contidos

Tema	
1. Nocións xerais e vocabulario epistemolóxico: concepto de Ciencia e correntes principais da Epistemoloxía. Fundamentos do coñecemento da realidade.	1.1. Nocións xerais e vocabulario epistemolóxico. 1.1.1. A epistemoloxía e a ciencia. 1.1.2. O coñecemento e o coñecemento científico. 1.2. Fundamentos do coñecemento da realidade. 1.2.1. A elaboración dun traballo académico. 1.2.2. Procura de información. 1.2.3. A lectura científica. 1.2.4. Manuais de estilo. Aplicación do formato APA (American psychological Association)
2. Epistemoloxía e ciencia. Epistemoloxía e socioloxía da ciencia.	2.1. Características do coñecemento científico. 2.2. O obxecto de estudo. 2.3. A investigación científica. 2.4. As clasificacións das ciencias. 2.5. Os paradigmas. O paradigma sistémico. 2.6. Epistemoloxías feministas e teoría de xénero.
3. Obxecto de estudo, consideración científica, paradigmas epistemolóxicos e historia da Educación Física e das Ciencias da Actividade Física e o deporte.	3.1. O obxecto de estudo das Ciencias da Actividade Física e o Deporte.
4. Matriz disciplinar das Ciencias da Actividade Física e do Deporte. Teorías científicas e fundamentos conceptuais sobre a motricidade, a actividade física e o deporte.	4.1. A configuración disciplinar das Ciencias da Actividade Física e o Deporte. 4.2. A definición semántica do obxecto: da actividade física á motricidade. 4.3. Unha análise sistémica da motricidade humana.

5. Deontoloxía e profesión. Ontoloxía das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.

5.1. Deontoloxía

5.1.1 Ética e profesión.

5.1.2. Códigos deontolóxicos.

5.1.3. As finalidades da educación física e da práctica profesional vencellada ás expresións motrices.

5.1.4. Dilemas morais.

5.2. Profesión

5.2.1. A profesión.

5.2.2. A regulación profesional.

5.2.3. O colexio profesional de Licenciados/as en Educación Física e Ciencias da Actividade Física e do Deporte.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	20	30
Titoría en grupo	2	2	4
Traballo tutelado	7	21	28
Estudo de casos	12	24	36
Traballos de aula	13	13	26
Debate	5	5	10
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	14	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	- Exposición oral con apoio audiovisual dos contidos conceptuais.
Titoría en grupo	- Resolución de dúbidas, consulta e seguimento de traballos.
Traballo tutelado	- Elaboración dun traballo académico. Delimitación dun tema, contextualización, búsqueda de recursos empregando bases de datos, e redacción do traballo. Aplicación do manual de estilo APA. Soporte web.
Estudo de casos	- Análise e lectura comprensiva de documentación académica e científica. - Recopilación e análise do coñecemento común en torno a actividade física e o deporte a través de diferentes soportes. - Análises sistémicas do campo profesional. - Análises sistémicas da configuración académica do grao.
Traballos de aula	-Resolución en grupo de problemas presentados polo docente relacionados ca materia impartida. -Utilización de técnicas de traballo en grupo, xogos de representación de roles, concursos de búsqueda de comentarios ou noticias.
Debate	- Discusión programada sobre situacións vencelladas á delimitación científica e disciplinar das Ciencias da Actividade Física e do Deporte. - Discusión programada sobre situacións terminolóxicas e identidade epistemolóxica. - Crítica de noticias vencelladas con problemáticas epistemolóxicas das Ciencias da Actividade Física e do Deporte

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Supervisión e discusión en titorías grupais e individuais sobre o traballo a desenvolver polo alumnado. Discusión e crítica de lecturas programadas
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas, consulta e seguimento de traballos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Asistencia ás clases C para a supervisión e seguimento do traballo tutelado. Entrega do traballo cumprindo os criterios de avaliación establecidos nas condicións de realización.	30	B2 B12 B25 B26
Estudo de casos	Análise sistémico de diferentes problemáticas vencelladas coa matriz disciplinar e profesional da titulación. Recopilación e crítica de noticias vencelladas con problemáticas epistemolóxicas en torno a actividade física e do deporte.	20	

Traballos de aula	Asistencia e participación activa nas prácticas de laboratorio. Presentación dos resumos ou apuntas de cada sesión.	20	B1 B2 B9 B11 B12 B13 B25 B26
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas de desenvolvemento sobre as contidos claves da materia. Perspectiva comprensiva e crítica.	30	B9 B11 B26

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a asignatura é imprescindible acadar unha calificación mínima de 5 puntos.

O alumnado "Non asistente" deberá realizar as metodoloxías de "Traballo Tutelado" e a "Exame de preguntas de desenvolvemento".

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria deullo.

Nas convocatorias correspondentes a un mesmo curso académico, consérvanse as cualificacións obtidas polo alumnado. Será necesario repetir as metodoloxías necesarias para conseguir un mínimo de 5 puntos.

As titorías son presenciais. Non se realizará atención titorial por correo electrónico.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón <http://fcced.uvigo.es/es/docencia/examenes>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Rey Cao, Ana, **Ciencia y motricidad. Epistemología de las ciencias de la actividad física y el deporte.**, 1ª ed., Dykinson., 2014

Rey Cao, Ana, **¡Protestar es cardio! La no ideología ideológica en el campo de las prácticas físico-deportivas.**, 2014

Bibliografía Complementaria

Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación., **Libro blanco. Título de grado en ciencias de la actividad física y el deporte. Recuperado de**http://www.aneca.es/media/150296/libroblanco_deporte_def.pdf, ANECA, 2004

Barbero González, José Ignacio, **La escolarización del cuerpo: reflexiones en torno a la levedad de los valores del capital cuerpo en educación física.**, 2005

Cagigal, José Mª., **José María Cagigal. Obras selectas. Volumen II. Deporte, pulso de nuestro tiempo. El deporte en la sociedad actual. Cultura intelectual y cultura física.**, 1ª ed., Comité Olímpico Español; Ente de Promoción Deportiva, 1996

Devís Devís, J. Martínez Moya, P y Villamon Herrera, J., **La profesionalización de la Educación Física: caracterización y evolución del conocimiento científico. En S. García (Coord.) Congreso Internacional de Historia de la Educación Física. (pp. 149-156).**, 1ª ed., Universidad de Salamanca y Gymnos., 2002

Martín Acero, Rafael, González Valeiro, Miguel (eds.), **Educación física e deporte no século XXI. VI Congreso Galego de Educación Física. Vol.1: Simposio Internacional de consenso José María Cagigal.**, 1ª ed., A Coruña: Universidade da Coruña. Disponible en h, 1998

Oña, Antonio, **La ciencia en la actividad física: viejos y nuevos problemas.**, 2002

Red Internacional de investigadores en motricidad humana, **La ciencia de la motricidad humana (CMH) como área autónoma de conocimiento: Trayectorias desde la Red Internacional de Investigadores en Motricidad Humana.**, 2006

Rey Cao, Ana y Canales Lacruz, Inma, **Discurso epistémico para una ciencia de la motricidad.**, 2007

Sergio, Manuel, **Um corte epistemológico.**, 1ª ed., Instituto Piaget, 1999

Vicente Pedraz, Miguel, **Teoría pedagógica de la actividad física.**, 1ª ed., Gymnos, 1987

Vicente Pedraz, Miguel, **La educación física como ideología del poder: la construcción de las creencias pedagógicas en torno a las enseñanzas escolares del cuerpo.**, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estatística: Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte/P02G050V01302

Outros comentarios

Asistencia de forma continua a clase.
Lectura da bibliografía recomendada.
Actitude e predisposición ao pensamento crítico e analítico.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte				
Materia	Estatística: Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte			
Código	P02G050V01302			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Iglesias Pérez, María Carmen			
Profesorado	Iglesias Pérez, María Carmen Novegil Souto, José Vicente			
Correo-e	mcigles@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
B2	Coñecemento e comprensión da literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte.
B11	Coñecemento e comprensión dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprender a literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte, no relativo aos métodos estatísticos de investigación que frecuentemente aparecen na mesma.	B2
Saber aplicar as tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte e especificamente manexar software estatístico e recursos de Internet.	B12
Desenvolver habilidades de traballo en equipo, incidindo no compromiso co traballo de grupo e a relación interpersoal sen aproveitarse do traballo dos compañeiros.	B25
Desenvolver habilidades para a adaptación a novas situacións, á resolución de problemas e á aprendizaxe autónoma.	B26
Desenvolver hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.	B13
Coñecer e actuar dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional, incidindo no relativo á obtención de datos, o segredo estatístico e a non manipulación de resultados.	B11
Fomentar a sensibilidade cara aos valores propios do pensamento científico: o cuestionamento das ideas intuitivas, a análise crítica das observacións, a necesidade de verificación, a capacidade de análise e síntese, a argumentación e toma de decisións desde criterios racionais.	B2 B13 B26

Contidos

Tema	
Tema 1. Método de investigación científica na actividade física e o deporte. Pasos e elementos do proceso de investigación.	Subtema: Introducción á investigación en actividade física e deporte 1.1 A ciencia e o método científico de resolución de problemas. 1.2 Partes dun artigo de investigación. 1.3 Tipos de investigación: analítica, descritiva, experimental, cualitativa. 1.4 Fiabilidade e validez dunha investigación científica.

Tema 2. Análise de datos e estatística aplicada.	Subtema: Introducción á Estatística. Análise descritiva unidimensional.
	2.1 Definición de Estatística e a súa relación coa investigación científica.
	2.2 Conceptos básicos de mostraxe e descrición de datos.
	2.3 Táboas de frecuencias e representacións gráficas.
	2.4 Medidas de posición, dispersión e forma.
	Subtema: Análise descritiva bidimensional.
	3.1 Táboas de continxencia, gráficas e medidas de asociación para atributos.
	3.2 Comparación descritiva dunha variable numérica en dúas ou máis grupos.
	3.3 Covarianza e correlación lineal.
	3.4 Regresión lineal simple.
	Subtema: Introducción á Inferencia Estatística e modelos de probabilidade.
	4.1. Introducción á Inferencia Estatística.
	4.2. Necesidade da probabilidade e as variables aleatorias: conceptos básicos.
	4.3. A distribución Normal. Aplicacións.
	4.4. Estimadores: media e proporción mostrais.
	4.5. Cálculo do tamaño da mostra.
	4.6. Intervalos de confianza para a media e proporción.
	Subtema: Contrastes de Hipóteses
	5.1 Definición e metodoloxía clásica dun contraste: tipos de hipóteses, erros asociados ao contraste, nivel de significación, rexión de rexeitamento.
	5.2 Nivel crítico ou p-valor.
	5.3 Enunciado de hipótese e interpretación dos principais contrastes: de normalidade, chi-cadrado de independencia, proba t de comparación de medias, de incorrelación.
Tema 3. Introducción á informática aplicada á estatística.	Subtema: Análise de datos reais con Calc e R Commander.
	6.1 Análise descritiva unidimensional.
	6.2 Análise descritiva bidimensional.
	6.3 Contrastes de hipóteses e Intervalos de confianza.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	11.25	11.25	22.5
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Resolución de problemas	11.25	11.25	22.5
Prácticas en aulas informáticas	26	13	39
Probas de resposta curta	2	15	17
Práctica de laboratorio	4	20	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos fundamentos teóricos, que deberán estudarse fóra de clase. Ao principio de cada tema proporcionarase aos alumnos apuntes e/ou material para un mellor seguimento da clase.
Prácticas autónomas a través de TIC	Metodoloxía de traballo grupal. Consiste en actividades en grupo co computador para a análise de datos, centrados na aplicación e interpretación dos conceptos e técnicas estatísticas de cada tema. Actividades en grupo co computador sobre artigos de investigación do ámbito da Actividade Física e o Deporte, para a súa análise e comprensión en relación á estruturación da investigación (obxectivos, metodoloxía e resultados) e ás técnicas estatísticas utilizadas.
Resolución de problemas	Resolución de exercicios e actividades de forma individual e/ou en grupo propostas polo profesor nun boletín asociado a cada tema para reforzar os conceptos da clase maxistral. Inclúe titorías do profesor para a resolución de dúbidas.

Prácticas en aulas informáticas	Traballo dirixido polo profesor. Consiste no manexo de software estatístico para a análise de datos por parte de cada alumno. Fundamentalmente usaranse EXCEL ou CALC, e R Commander. En cada tema, traballárase sobre o computador seguindo un guión para aprender a aplicación, cálculo e interpretación dos conceptos e técnicas básicas de estatística sobre arquivos de datos, a maioría reais. Respecto ao tema 1, as prácticas céntranse na análise de artigos de investigación: tipo de investigación, estrutura: hipótese, metodoloxías, resultados e conclusións.
---------------------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Calquera dúbida resolverase nas titorías habituais dos profesores.
Probas	Descrición
Práctica de laboratorio	Calquera dúbida resolverase nas titorías habituais dos profesores.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticas autónomas a través de TIC	Avaliación do traballo grupal. Cada actividade de grupo terá unha nota. Ao final calcularase unha nota media (ponderada, se procede) de todas as actividades.	20	B2 B12 B13 B25 B26
Probas de resposta curta	Exame de preguntas curtas e exercicios sobre os conceptos e técnicas expostos e discutidos nas clases, prácticas e actividades de grupo. Avalíase a aprendizaxe da metodoloxía sesión maxistral e resolución de problemas e exercicios tutelados.	40	B13 B26
Práctica de laboratorio	Os exames de computador serán, tentativamente, 2 e realizaranse na aula de informática: 1. Análise de datos (descritivo): temas 2 e 3. 2. Análise de datos (inferencia) e dun artigo de investigación: temas 1,4 e 5. Avalíase a aprendizaxe das prácticas de laboratorio e o adquirido nos traballos de grupo.	40	B2 B12 B13 B26

Outros comentarios sobre a Avaliación

En cada un dos exames é necesario ter unha nota mínima de 4 sobre 10 para poder compensalos na nota final. Para aprobar a materia hai que ter todos os exames compensables e alcanzar unha nota final maior ou igual que 5.

Se algún alumno non traballa sistematicamente nas actividades de grupo, poderá ser expulsado do mesmo.

Na segunda convocatoria repetirase a mesma estrutura de exames que durante o curso, para que cada alumno recupere a parte que lle corresponda.

As actividades de grupo non serán recuperables.

Dun curso para outro, e sempre que os profesores encargados da materia do seguinte curso estean de acordo, poderanse gardar as notas seguintes:

- A nota do exame escrito, se dita nota é maior ou igual que 5.
- A nota da parte práctica (actividades e exames de computador): se a media dos exames prácticos é maior ou igual que 5, sendo ambos os compensables (polo menos 4).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Barriopedro, M.I. y Muniesa, C., **Análisis de datos en las Ciencias de la Actividad Física y del Deporte**, Pirámide, 2012

Thomas, J.R. y Nelson, J.K., **Métodos de investigación en actividad física**, Paidotribo, 2007

Bibliografía Complementaria

Ortega, E. et al., **Manual de estadística aplicada a las ciencias de la actividad física y el deporte**, Murcia: DM, 2009

Sánchez Zuriaga, D., **Estadística aplicada a la fisioterapia, las ciencias del deporte y la biomecánica**, Madrid: CEU, D. L., 2011

Peña, D. y Romo, J., **Introducción a la estadística para las ciencias sociales**, McGraw-Hill, 1999

Cao, R. et al., **Introducción a la estadística y sus aplicaciones**, Pirámide, 2001

Ríos, F. et al., **Bioestadística: métodos y aplicaciones**, Universidad de Málaga, 1999

Namakforoosh, M., **Metodología de la investigación**, Limusa, 2002

Carlberg, C.G., **Análisis estadístico con Excel**, Madrid: Anaya Multimedia, 2012

Pérez López, C., **Estadística Aplicada a través de Excel**, Prentice Hall, 2002

<http://knuth.uca.es/moodle/mod/resource/view.php?id=1126>,

<http://www.aulafacil.com/Excel/temario.htm>,

<https://estadisticaorquestainstrumento.wordpress.com/>,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos dos deportes colectivos I				
Materia	Fundamentos dos deportes colectivos I			
Código	P02G050V01303			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Silva Alonso, Telmo Viaño Santasmarinas, Jorge Juan			
Profesorado	Silva Alonso, Telmo Viaño Santasmarinas, Jorge Juan			
Correo-e	telmosilva@edu.xunta.es jorgeviano@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Principios para o desenvolvemento físico, técnico e táctico de xogadores/as de baloncesto e balonmán.			

Competencias	
Código	
B7	Coñecemento e comprensión dos fundamentos, estruturas e funcións das habilidades e patróns da motricidade humana.
B10	Coñecemento e comprensión dos fundamentos do deporte.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B14	Manexo da información científica básica aplicada á actividade física e ao deporte nas súas diferentes manifestacións.
B24	Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.
C1	Capacidade para deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino-aprendizaxe relativos á actividade física e ao deporte con atención ás características individuais e contextuais das persoas
C2	Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica de actividade física e deporte entre a poboación escolar
C3	Capacidade para aplicar os principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais, na proposta de tarefas nos procesos de ensino-aprendizaxe a través da actividade física e o deporte
C4	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde dos escolares debido á práctica de actividades físicas inadecuadas
C6	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo adecuado para cada tipo de actividade nos procesos de ensino-aprendizaxe a través da actividade física e do deporte

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
COÑECEMENTO E COMPRENSIÓN DOS FUNDAMENTOS DO BALONCESTO E O BALONMÁN	B7 B10	
APLICACIÓN DAS TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E COMUNICACIÓN (Tics) Ao ÁMBITO DO BALONCESTO E O BALONMÁN	B7 B12	C1 C2 C3 C6
HABILIDADE DE LIDERADO, CAPACIDADE DE RELACIÓN INTERPERSOAL E TRABALLO *ENEQUIPO	B25	C4
ADAPTACIÓN A NOVAS SITUACIÓNS, A RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS E A APRENDIZAXE AUTÓNOMA	B26	
HÁBITOS DE EXCELENCIA E CALIDADE NO EXERCICIO PROFESIONAL	B13	C4
ACTUACIÓN DENTRO DOS PRINCIPIOS ÉTICOS NECESARIOS PARA O CORRECTO EXERCICIO PROFESIONAL	B10 B13 B24	C3 C4

CAPACIDADE PARA DESEÑAR, DESENVOLVER E AVALIAR Os PROCESOS DE ENSINO - APRENDIZAXE RELATIVOS AOs DEPORTES DE BALONCESTO E BALONMÁN, CON ATENCIÓN ÁS CARACTERÍSTICAS INDIVIDUAIS E *CONTEXTUALES DAS PERSOAS.		C1 C2 C4
CAPACIDADE PARA PROMOVER E AVALIAR A FORMACIÓN DE HÁBITOS *PERDURABLES E AUTÓNOMOS DE PRÁCTICA DO BALONCESTO E O BALONMÁN	B10 B13	C2
CAPACIDADE PARA APLICAR Os PRINCIPIOS *FISIOLÓGICOS, *BIOMECÁNICOS, *COMPORTAMENTALES, E SOCIAIS, NO ÁMBITO DO BALONCESTO E O BALONMÁN	B10 B25	C3 C4 C6
CAPACIDADE PARA IDENTIFICAR Os RISCOS QUE SE DERIVAN PARA A SAÚDE DA PRÁCTICA DO BALONCESTO E O BALONMÁN DE FORMA INADECUADA	B13	C4
CAPACIDADE PARA SELECCIONAR E SABER UTILIZAR O MATERIAL E EQUIPAMENTO DEPORTIVO ADECUADO PARA O BALONCESTO E O BALONMÁN		C6
MANEXO DA INFORMACIÓN CIENTÍFICA BÁSICA APLICADA Ao ÁMBITO DO BALONCESTO E O BALONMÁN	B10 B14	

Contidos

Tema

CONTIDOS DE BALONMÁN (BLOQUES TEMÁTICOS) TEMAS E SUBTEMAS

1.- FUNDAMENTACIÓN TEÓRICA DO BALONMÁN	TEMA 1. ASPECTOS TEÓRICOS BÁSICOS 1.1. Orixe e evolución do balonman. 1.2. Contextualización do balonman nos tres ámbitos de intervención 1.3. Terminoloxía, simboloxía e representación gráfica
2.- FUNDAMENTOS TÉCNICO-TÁCTICOS E DIDÁCTICOS DO BALONMÁN.	TEMA 2. ANÁLISE DE A ESTRUCTURA DE XOGO DE O BALONMANO 2.1. Análise formal 2.2. Análise funcional 2.3. Reglamento: análise desde o punto vista formal e funcional 2.3.1. Reglamento adaptado para fases de formación: Mini-balonmano 2.3.2. Reglamento non adaptado (convencional)

3.- ESTRUCTURA FORMAL E FUNCIONAL DO BALONMÁN.

TEMA 3. FUNDAMENTOS INDIVIDUALES

3.1. Las intenciones técnico-tácticas de los roles estratégicos (el qué)

3.1.1. Portero

3.1.2. Ofensivos: ACB y ASB

3.1.3. Defensivos: DASB y DACB.

3.1.4. Metodología práctica específica de las intenciones técnico-táctica individuales (táctica individual)

TEMA 4. FUNDAMENTOS COLECTIVOS: TÁCTICOS GRUPALES Y DE EQUIPO (SISTEMAS)

4.1. Táctica Colectiva de Grupo (Táctica Grupal)

4.1.1. Ofensivos

Elementales (superioridad): Situaciones de

Asimetría Táctica (en superioridad); Simples (igualdad): Circulación del Balón / o

Circulación de los Jugadores

Básicos: Pase y va. Penetraciones sucesivas.

Cruces. Cortinas. Permutas. Bloqueos.

Pantallas.

Complejos: Circulaciones Complejas.

Procedimientos Tácticos (en Situaciones

Especiales)

4.1.2. Defensivos

Inmediatos: reparto inicial de zonas y tareas
o distribución de responsabilidades

Preventivos: Basculación. Cobertura.

Reactivos: Defensa ante el Pase y Va.

Deslizamiento, la Barrera Dinámica. Doblaje.

Cambio de Oponente (y Contrabloqueo).

Colaboración Defensa-Portero

Activos: Flotación. Ataque al Impar. Dos

Contra Uno

4.1.3. Metodología práctica específica de la táctica colectiva: fases de aprendizaje

Fase de aprendizaje inicial globalizado

Fase de aprendizaje específico analítico y en puestos específicos

Fase de perfeccionamiento.

4.2. Táctica Colectiva de Equipo

4.2.1. Sistemas

Ofensivos: Ataque posicional, Contraataque

Defensivos: Defensa al ataque posicional, Repliegue defensivo.

4.2.2. Metodología práctica específica

Formas de juego para el desarrollo de los sistemas

o Juego libre

o Juego dirigido: Juego posicional o en puestos específicos. Juego
circulante o en circulación

o Juego prefabricado (jugadas)

4.- O PROCESO DE INICIACION DEPORTIVA NO BALONMÁN

TEMA 5. O PROCESO DE FORMACIÓN DE O DEPORTISTA DE DEPORTES DE COOPERACIÓN-OPOSICIÓN: O MODELO TÁCTICO.

- 5.1. Interpretación conductista vs cognitivista de a persoa-deportista (e a súa motricidad-conduta)
- 5.2. Perspectivas ou teorías históricas de a aprendizaxe (orixe de as metodoloxías)
 - 5.2.1. Asociacionista
 - 5.2.2. Globalizada ou de a forma.
 - 5.2.3. Fenómeno-estructuralista (modelo sistémico)
- 5.3. Metodoloxías
 - 5.3.1. Analíticas
 - 5.3.2. Globalistas
 - 5.3.3. Ecléctica: xogos modificados/reducidos aplicados a a iniciación, utilizando a procura como estratexia.
- 5.4. Etapas en o proceso de formación de o deportista
- 5.5. Categorías de competición vs etapas de formación

TEMA 6. PERCEPCIÓN E CONDUTA TÁCTICA EN O BALONMANO

- 6.1. Aspectos básicos e bases neurofisiológicas
- 6.2. Percepción visual consciente e inconsciente
- 6.3. Aprendizaxe consciente e inconsciente
- 6.4. Visión central e visión periférica:
- 6.5. As estratexias visuais
- 6.6. Percepción e creatividade
- 6.7. Recomendaciones metodolóxicas para a adquisición de as estratexias visuales.

TEMA 7. MODELOS DE INICIACIÓN DEPORTIVA

- 7.1. Tradicionais Técnicos vs Comprensivos
- 7.2. Verticais vs Horizontais (principio de transferencia)
- 7.3. Tipoloxías de Modelos Comprensivos
- 7.3. Outros modelos de iniciación deportiva: Educación Deportiva, Responsabilidade Persoal e Social, etcétera.
- 7.4. Idade e etapa de formación, correspondencia segundo modelos.

TEMA 8. MODELOS DE INICIACIÓN A Os DEPORTES DE COOPERACIÓN-OPOSICIÓN. ETAPAS Ou FASES DE ENSINO-APRENDIZAXE.

- 8.1. Exemplos de diversos autores.
- 8.2. Análise de vantaxes e desvantajas de cada modelo para a adquisición de diferentes aspectos individuais e colectivos de xogo
- 8.3. Elementos didácticos de cada fase de xogo.
- Avaliación inicial ou identificación de o nivel de xogo: análise de comportamentos observados vs desexados
- Definición de obxectivos didácticos: toma de decisións sobre a fase de o modelo a ensinar-aprender (adestrar).
- Selección de contidos didácticos
- Situacións prácticas (actividades)
- Recomendaciones metodolóxicas

TEMA 9. Profundización en os elementos didácticos para o ensino-aprendizaxe de a táctica grupal colectiva.

- 9.1. Características fundamentais de as tarefas tácticas
- 9.2. Elementos básicos de a estrutura xeral de o modelo táctico
- 9.3. Variables ou compoñentes operativos básicos de o modelo táctico.
- Deseño de situacións de ensino-aprendizaxe
- 9.4. Exemplo de Teorías elaboradas para o deseño de situacións tácticas (Ej. Teoría escalonada de Roth)
- 9.5. Deseño de Sesións
 - 9.5.1. Estructura dunha sesión
 - 9.5.2. Proposta de situacións/tareas didácticas para cada fase do modelo de iniciación elixido.

TEMA 10. BALONMANO RECREATIVO PARA TODOS

- 10.1. Persoas con necesidades educativas específicas
 - 10.1.1. Discapacidad visual
 - 10.1.2. Discapacidad motriz (cadeira de rodas)
- 10.2. Outros ámbitos e obxectivos
 - 10.2.1. Recreativo en contorna natural: balonmano praia

CONTIDOS DE BALONCESTO (BLOQUES TEMÁTICOS)	TEMAS E SUBTEMAS
1. Fundamentación teórica do baloncesto	1.1 Descrición xeral de a modalidade. 1.2 Orixe e evolución de o xogo. 1.3 Contextos de práctica. 1.4 Símboloxía para a representación gráfica.
2. Fundamentos técnico-tácticos e didácticos do baloncesto.	2.1 Regras básicas FIBA e NBA. 2.2 Carga física do partido e características fisiolóxicas de xogadores/as. 2.3 Indicadores estatísticos de rendemento.
3. Estructura formal e funcional do baloncesto.	3.1 Modelos de execución das accións do xogador/a en fase ofensiva. 3.2 Modelos de execución das accións do xogador/a en fase defensiva. 3.3 Métodos para o ensino-aprendizaxe dos fundamentos técnicos. 3.4 Principios básicos da táctica individual. 3.5 Principios básicos da táctica de equipo. 3.6 Métodos para o ensino-aprendizaxe dos fundamentos tácticos. 3.7 Introducción ó adestramento de xogadores/as e equipos.
4. O Proceso de iniciación deportiva no baloncesto	4.1 Periodos críticos e sensibles. 4.2 Fases para o desenvolvemento do talento deportivo. 4.3 Fases no proceso de iniciación deportiva.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo	2	0	2
Estudo de casos	0	2	2
Prácticas de laboratorio	38	19	57
Resolución de problemas de forma autónoma	0	26	26
Lección maxistral	30	45	75
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Resolución de problemas	1	10	11
Proxecto	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo	*BALONMÁN: Existe a posibilidade de desprazarse a eventos deportivos de balonmán de polo menos dúas categorías diferentes para a observación en tempo real dos fundamentos técnico-tácticos do balonmán por parte de xogadores/as federados/as. O alumnado deberá facer o traballo solicitado na ficha deseñada para ese efecto co *objetivo de adquirir competencias de observación, rexistro e análise sistemática do xogo. Outra das saídas podería consistir na experimentación dunha modalidade máis recreativa do balonmán convencional (balonmán praia, etcétera) é espazos específicos para a súa práctica. Ditas saídas están supeditadas á aprobación por parte da Xunta de Centro e estar dotadas economicamente para poder realizar o traslado a través da "Convocatoria de Saídas de Campo" anual.
Estudo de casos	BALONMÁN: Para a adquisición de competencias do profesorado no deseño de progresións, metodoloxías didácticas acordes á situación ou caso propóranse diferentes casos prácticos que requirirán a toma de decisión dos elementos didácticos máis adecuados ao mesmo.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de habilidades básicas e/ou específicas e *procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvolveranse en espazos especiais con equipamento especializado: pavillón da Facultade (campo de xogo de baloncesto e de balonmán), tamén poderán utilizarse espazos naturais adaptados convenientemente (praia, campos máis pequenos, etc.).

Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia: por exemplo, 1. o deseño e representación gráfica de situacións de xogo en función duns obxectivos e contidos didácticos previamente expostos. 2. o deseño dunha sesión práctica de 45 minutos cuns obxectivos e contidos didácticos do balonmán concretos. O alumnado deberá asignar contidos e tarefas didácticas para cada unha das partes da sesión. Poderase solicitar ao alumnado que represente nas prácticas de laboratorio a sesión como medio de desenvolvemento das competencias didácticas específicas do baloncesto e/ou balonmán que se pretenden desenvolver na materia. Sería recomendable, por non dicir obrigatoria, polo menos unha *tutoría no horario do profesorado, para a revisión da devandita sesión previamente á entrega e impartición definitiva.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos *contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Nas titorías para a realización do traballo voluntario (Baloncesto).
Resolución de problemas de forma autónoma	Nas prácticas plantearanse situacións similares aos entrenamentos e competición que deberán resolverse para o correcto aproveitamento das miemas. Tamén nas teóricas se plantearán este tipo de metodoloxía para a adquisición de competencias de planificación individualizada ás características dun neno/a.
Probos	Descrición
Resolución de problemas	Nas titorías para a realización do traballo voluntario (Baloncesto).
Proxecto	Proxecto de adestramento e competición en grupos (equipos) dentro de o grupo de clase, planificando os contidos técnico-tácticos de forma adaptada a os obxectivos de cada sesión e a as características de o equipo. Este apartado forma parte de a avaliación continua durante o semestre (iranse entregando diferentes partes a o longo de o semestre de docencia).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Prácticas de laboratorio	BALONCESTO: Asistencia obrigatoria (acadar un mínimo de 90 % de asistencia). Avaliación do esforzo e contribución individual a un bo clima na clase. 25% da calificación final. BALONMÁN: A asistencia ás prácticas é obrigatoria debendo cumprirse un mínimo do 80%. É dicir, debe obterse un mínimo de 8 sobre 10 na asistencia, pero este apartado non ten calificación final na nota en balonmán. Este é un requisito imprescindible para poder ser avaliado na parte de traballo "ou resolución de problemas/exercicios" e "proxecto" . En caso de ausencia nalgunha práctica que desexe xustificarse, debe presentarse a documentación pertinente nun prazo máximo de 15 días despois de dita ausencia. Non se admitirán xustificantes logo deste período salvo baixa permanente xustificada. Si a asistencia final non chega ao 80% mínimo, ou a nota de traballos/resolución de exercicios, que dependen da devandita asistencia ás prácticas de laboratorio estea en valores insuficientes, constituirán probas a valorar polo profesorado pero en ningún caso suporá que se considere a práctica como realizada.	12.5	B7 B10 B13 B24 B25	C1 C2 C3 C4 C6

Exame de preguntas obxectivas	BALONCESTO:proba de elección múltiple e resposta única. 75 % da cualificación final. BALONMÁN: As probas de tipo test son de selección de resposta correcta única entre 5 opcións posibles. Cada 4 preguntas mal resta unha correcta (ou proporcional). Para aprobar debe alcanzarse o 5 sobre 10 puntos. O valor desta parte é de 15% do 100% da materia (é dicir, un 30% sobre o 100 só de balonmán) Non se gardarán as partes aprobadas para a seguinte edición ou convocatoria salvo anuncio expreso do profesorado por anuncio ou correo electrónico a todo o alumnado.	52.5	B7 B14	C1 C2 C4 C6
Resolución de problemas	BALONMÁN (SÓ) O seu valor é de 10% de o 100% de FDC I, é dicir, 20% de o 100 de balonmano Este apartado en balonmmán rexerase polo que se desenvolve a continuación: a) Proba de obrigado cumprimento b) Requisitos imprescindibles para a súa elaboración e avaliación: 1. Asistencia mínima de o 80% a as prácticas de laboratorio 2. Entrega de un traballo/exercicio por cada práctica de laboratorio realizada a condición de que se cumpra o requisito nº1 (80% asistencia a as prácticas de laboratorio). 3. Para superar a materia debe superarse esta parte con un 50% de os puntos totais de este apartado (1/2 ou 10/20) Poderase solicitar dous tipos de actividades formativas: 1. Deseño de sesións prácticas completas de 45 minutos en función de unhas competencias, obxectivos e contidos didácticos, e modelo de iniciación de o balonmán. 2. Modificación, adaptación ou substitución de certas tarefas didácticas experimentadas en as prácticas de laboratorio en función de uns obxectivos/contidos didácticos e de o modelo de iniciación seguido en a materia para comprobar a adquisición de competencias didácticas relacionadas con o deporte de o balonmán. Estas últimas tarefas constituirían o que se podería chamar "memoria de prácticas" pero con tarefas de reflexión, resolución engadidas sobre as prácticas. Contéplase a posibilidade de que devanditos traballos/exercicios expóñanse en pequeno grupo (4-5 persoas) en parte de o tempo de as prácticas de laboratorio (que en todo caso non superará o 25% de as mesmas). Devandito deseño e exposición, en caso de levarse a cabo, farase en pequeno grupo de 4-5 persoas responsables. Unha parte de a nota obterase realizando unha actividade de procura de información bibliográfica en o catálogo e bases de datos específicas de a biblioteca, seguindo uns criterios de importancia, para a fundamentación teórica de os exercicios ou problemas. Os Servizos de a Biblioteca de o Campus de Pontevedra, en convenio con o Título de Grado en CC de a Actividade Física e de o Deporte, para o desenvolvemento de as Competencias Informacionais, colaboran activamente en o desenvolvemento didáctico de esta actividade desde o seu deseño, implantación, intervención e avaliación. Non será posible presentar devandito traballo para ser avaliado na 2ª edición de xullo senón se realizou anteriormente as entregas en tempo e forma durante o semestre.	10	B7 B10 B25	C1 C2 C3 C4 C6

Proxecto	BALONMÁN (SÓ)	25	B12 B25 B26	C1 C3
	Proxecto de adestramento e competición en grupos (equipos) dentro de o grupo de clase, planificando os contidos técnico-tácticos de forma adaptada a os obxectivos de cada sesión e a as características de o equipo. O valor de este apartado é de 25% sobre o 100% de a materia (é dicir, de 50% sobre o 100% de balonmano) Este apartado forma parte de a avaliación continua durante o semestre (íranse entregando diferentes partes a o longo de o semestre de docencia). Non será posible presentar devandito traballo para ser evaluado en a convocatoria de xullo senón realizouse anteriormente as entregas en tempo e forma durante o semestre.			

Outros comentarios sobre a Avaliación

BALONCESTO

- a) Poderase facer un traballo voluntario de acordo con o profesor para mellorar a cualificación final (ata un 10 %).
- b) Os criterios para a convocatoria de xullo serán os mesmos (25% + 75%) que os aplicados en a primeira convocatoria.

BALONMÁN

1. Será obrigatorio superar cun 5 sobre 10 cada un dos apartados estipulados anteriormente de balonmán e que se resumen a continuación:
 - Exame tipo test ou de completar (30%)
 - Resolución de problemas de forma autónoma (20%)
 - Proxecto (50%).
2. Requisito obrigatorio de asistencia: 80% de asistencia ás prácticas e saídas de campo.
3. O alumnado que non alcance o 80% da asistencia ás prácticas debe presentarse a o exame práctico e estará obrigado a superalo cun 5 sobre 10 (véxase calendario de exames publicado en a web de a Facultade)
4. Non se gardarán as partes aprobadas para a seguinte edición ou convocatoria salvo comunicación explícita do profesorado por correo electrónico a todo o alumnado.

NOTA FINAL EN A MATERIA DE FUNDAMENTOS DE Os DEPORTES COLECTIVOS I

Para realizar o cálculo de a nota final é requisito que a nota de cada cada bloque temático por separado (baloncesto e balonmán) sexa como como mínimo de un 5 sobre 10.

Si a nota final de un de os bloques (deporte) non chega a o 5 sobre 10, a materia estará suspensa.

As notas de as partes ou bloques aprobados poderanse gardar para convocatorias posteriores en función de o que describa o apartado "Segunda convocatoria (e/ou seguintes)

SEGUNDA CONVOCATORIA (E/Ou SEGUINTES)

En 2da convocatoria ou edición os criterios de avaliación serán os mesmos que en a primeira.

Só se gardarán as notas de as diferentes partes aprobadas de a materia para a 2da edición de curso académico presente.

Unha vez concluído o curso académico presente o alumnado que suspenda deberá volver cursar e superar ditas partes seguindo os criterios de avaliación de a guía docente aprobada para o/o curso/s seguinte/s.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Pinaud, P., Díez, E., **Percepción y creatividad en el proceso de aprendizaje del Balonmano**, Stonberg, 2009
- Estriga, M.L.; Moreira, I., **Ensino do andebol na escola : ensinar e aprender**, Porto : Universidade do Porto, Facultade de Despor, 2014
- Butler, Joy I.; Griffin, Linda L., **More Teaching Games for Understanding. Move Globally**, Human Kinetics, 2010
- Méndez, A. (Ed.), **Modelos actuales de iniciación deportiva: Unidades didácticas sobre deportes de invasión**, Wanceulen, 2009
- Morillo, J., **Balonmano Playa**, Wanceulen, 2009

Bibliografía Complementaria

García López, L.M.; Gutiérrez Díaz del Campo, D., **Aprendiendo a enseñar deporte : modelos de enseñanza comprensiva y educación deportiva**, INDE, 2016

Daza, G.; González Arévalo, C., **Balonmano Unidades didácticas para Secundaria IX**, Inde, 1999

González, S.; Gil, P.; Contreras, OR; y Pastor, JC, **Propuesta de formación permanente del profesorado en deportes de invasión**, Nº 121, pp. 97-124., 2008

Griffin, L. L., & Butler, J., **Teaching games for understanding: Theory, research, and practice.**, Human Kinetics, 2005

López-Ros, V.; Castejón-Oliva, F.J.; Bouthier, D.; Llobet-Martí, B., **Modelos para una enseñanza comprensiva del deporte. Espacios comunes para el encuentro (y algún desencuentro)**, Nº 17 (1), 45-60., Ágora Para La Ef Y El Deporte., 2015

Méndez Giménez, A., **Modelos de enseñanza y síntesis de las investigaciones recientes, en Modelos de enseñanza en Educación Física**, Grupo G5, 2014

Méndez, A., **La Evaluación desde la perspectiva comprensiva. Dificultades y estrategias didácticas para valorar el rendimiento de juego en situaciones modificadas.**, Tándem. Didáctica de la Educación Física, 37, 42-5, 2011

Castejón Oliva, J., **La investigación en iniciación deportiva válida para el profesorado de educación física en ejercicio (Research on sports initiation valid for physical education teachers in-service)**., 2015

Castejón Oliva, F.J.; Giménez Fuentes-Guerra, F.J.; Jiménez Jiménez, F.; López Ros, V. (Coords.), **Investigaciones en formación deportiva**, Wanceulen, 2013

Castejón Oliva, F.J. (Coord.), **Deporte y enseñanza comprensiva**, Wanceulen, 2010

Fernández-Río, J.; Calderón, A.; Hortigëla Alcalá, D.; Pérez-Pueyo, A.; Aznar Cebamano, M, **Modelos pedagógicos en Educación Física: Consideraciones teórico-prácticas para docentes. Revisión.**, nº 413, 2016

Antón García, J.L., **Balonmano recreativo, para todos y en cualquier lugar.**, Gymnos, 2001

Lasierra, G., **1013 ejercicios y juegos aplicados al balonmano**, Paidotribo, 2001

Lasierra, G.; Lavega, P., **1015 juegos y formas jugadas de iniciación a los deportes de equipo**, 3, Paidotribo, 2000

Mariot, J., **Balonmano: De la escuela a las asociaciones deportivas.**, Agonos, 1995

Hernández Moreno, J y otros, **La iniciación a los deportes desde su estructura y dinámica**, INDE, 2000

Antón, J., **Balonmano. Táctica grupal defensiva: concepto, estructura y metodología.**, Grupo Editorial Universitario., 2002

Bonnefoy, G., **Deportes para jugar en equipo. Enseñar balonmano para jugar en equipo**, INDE, 1999

Antón, J., **Balonmano. Táctica grupal ofensiva: concepto, estructura y metodología.**, Gymnos, 1998

Ribeiro, M. & Volossovitch, A., **Andebol. 1, O ensino do andebol dos 7 aos 10 anos**, Faculdade de Motricidade Humana; Federação de Ande, 2004

Ribeiro, M. & Volossovitch, A., **Andebol. 2, O ensino do jogo dos 11 aos 14 anos**, Faculdade de Motricidade Humana; Federação de Ande, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fundamentos dos deportes colectivos II/P02G050V01403

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fundamentos da motricidade/P02G050V01204

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Aprendizaxe e control motor na educación física e o deporte/P02G050V01102

Fundamentos da motricidade/P02G050V01204

Xogo motor/P02G050V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos dos deportes individuais				
Materia	Fundamentos dos deportes individuais			
Código	P02G050V01304			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Tourinho González, Carlos Francisco Martínez Patiño, María José			
Profesorado	Martínez Patiño, María José Tourinho González, Carlos Francisco			
Correo-e	tourinog@gmail.com mjpatino@uvigo.es			
Web	http://www.healthyfit.es			
Descrición xeral	Análisis del proceso de enseñanza-aprendizaje de la natación y atletismo			

Competencias	
Código	
B10	Coñecemento e comprensión dos fundamentos do deporte.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B14	Manexo da información científica básica aplicada á actividade física e ao deporte nas súas diferentes manifestacións.
B20	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde da práctica de actividades físicas inadecuadas.
B23	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo axeitado para cada tipo de actividade.
B24	Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.
C1	Capacidade para deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino-aprendizaxe relativos á actividade física e ao deporte con atención ás características individuais e contextuais das persoas
C2	Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica de actividade física e deporte entre a poboación escolar
C3	Capacidade para aplicar os principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais, na proposta de tarefas nos procesos de ensino-aprendizaxe a través da actividade física e o deporte
C4	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde dos escolares debido á práctica de actividades físicas inadecuadas

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Aplicar na práctica dos coñecementos adquiridos sobre o ensino do Atletismo e Natación.	B10 B12 B23 B24	C1 C2 C3
Adquirir actitudes didácticas e pedagóxicas adaptadas á metodoloxía do ensino do atletismo e natación.	B12 B20 B25 B26	C2
Ser capaz de realizar programacións de actividades do atletismo e natación.	B14 B20	C1 C2 C3 C4
Localizar a información necesaria nas fontes bibliográficas específicas e xerais relacionadas co atletismo e natación.	B10 B14 B24	C4

Coñecer e utilizar con precisión a terminoloxía específica propia do noso ámbito nos deportes de atletismo e natación.	B10	C1
	B14	C3
	B25	
Analizar de forma crítica as exposicións de diversos autores ou teorías	B13	C3
	B24	
	B25	
	B26	

Contidos

Tema

Bloque Temático 1. Fundamentación teórica de la natación y el atletismo. Os catro bloques temáticos teñen o seu desenvolvemento en 9 Unidades didácticas.

Bloque Temático 2. Fundamentos técnico-tácticos y didácticos de la natación y el atletismo. Atletismo:

Bloque Temático 3. Estructura formal y funcional de la natación y el atletismo. UD. I: As carreiras: Presentación da materia. Conceptos básicos da evolución histórica das carreiras, as saídas de tacos e de pé, as substitucións e os valos. Conceptos básicos das regras principais aplicables á iniciación das carreiras, as saídas de tacos e de pé, as substitucións e os valos. Bases estruturais fundamentais da técnica de carreira, da técnica da saída de tacos e de pé, da técnica e estratexia do cambio da testemuña e da técnica do paso do valo. Principios xerais e específicos da observación sistemática da técnica de carreira, da técnica da saída de tacos e de pé, da técnica e estratexia do cambio da testemuña e da técnica do paso do valo. Sesións prácticas de cada unha das técnicas que compoñen a UD.

UD. II: Os saltos: Conceptos básicos da evolución histórica do salto de lonxitude, do triplo salto, do salto de altura e do salto con pértiga. Conceptos básicos das regras principais aplicables á iniciación do salto de lonxitude, do triplo salto, do salto de altura e do salto con pértiga. Bases estruturais fundamentais da técnica do salto de lonxitude, da técnica do triplo salto, da técnica do salto de altura e da técnica do salto con pértiga. Principios xerais e específicos da observación sistemática da técnica do salto de lonxitude, da técnica do triplo salto, da técnica do salto de altura e da técnica do salto con pértiga. Sesións prácticas de cada unha das técnicas que compoñen a UD.

UD. III: Os lanzamentos: Conceptos básicos da evolución histórica do lanzamento de peso, do lanzamento de disco, do lanzamento de xavelina e do lanzamento de martelo. Conceptos básicos das regras principais aplicables á iniciación do lanzamento de peso, do lanzamento de disco, do lanzamento de xavelina e do lanzamento de martelo. Bases estruturais fundamentais da técnica do lanzamento de peso, da técnica do lanzamento de disco, da técnica do lanzamento de xavelina e da técnica do lanzamento de martelo. Principios xerais e específicos da observación sistemática da técnica do lanzamento de peso, da técnica do lanzamento de disco, da técnica do lanzamento de xavelina e da técnica do lanzamento de martelo. Sesións prácticas de cada unha das técnicas que compoñen a UD.

UD. IV: As probas combinadas: Conceptos básicos da evolución histórica das probas combinadas. Conceptos básicos das regras principais aplicables á iniciación das probas combinadas. Conceptos básicos de xogando ao atletismo. Estructuración das prácticas. Sesións prácticas de xogando ao atletismo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	27	0	27

Resolución de problemas	1	1	2
Titoría en grupo	2	4	6
Traballo tutelado	2	4	6
Prácticas de laboratorio	40	80	120
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Informe de prácticas	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición oral con apoio audiovisual dos contidos da materia objeto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas	O profesor expoñerá os aspectos básicos da materia
Titoría en grupo	Asistencia a actividades formativas fora da uvigo, para analizar o funcionamento de programas acuáticos
Traballo tutelado	Desenvolvemento de traballo en grupo sobre a *temática da *asignatura e *tutorizados polo docente.
Prácticas de laboratorio	Desenvolveranse os conceptos prácticos sobre os deportes individuais de *natación e *atletismo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O alumno recibirá atención individualizada no horario de titorías establecido a tal fin durante todo o curso académico. Para as consulta do horario de titorías e o lugar debese consultar a web da Facultade de Ciencias da Educación e do deporte. (http://fcced.uvigo.es/gl/)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	O bloque temático de ATLETISMO será avaliado cun exame de preguntas para desenvolver / cuestións de múltiple elección ou de resposta curta.	25	B10 C1 B13 C2 B14 C3 B23
Traballo tutelado	No bloque de NATACIÓN desenvolveranse traballos propostos polo docente nos cales o alumno mediante o traballo en grupo deba analizar os puntos que se determinen no temario. Se a planificación o permite estes traballos expoñeranse e defendeeran en clase.	25	B10 C1 B12 C4 B14 B23 B26
Prácticas de laboratorio	En el bloque temático de ATLETISMO, Se evalúa en esta metodología las prácticas de la asignatura que serán supervisadas en un examen práctico de todas o alguna de las prácticas realizadas. Se evaluará con el 50% de la nota final en atletismo la parte práctica	25	B10 C2 B12 B14 B20 B24 B25 B26
Exame de preguntas obxectivas	O bloque temático de NATACIÓN será avaliado cun exame teórico	25	B10 C2 B12 C3 B20 C4 B24 B25 B26

Outros comentarios sobre a Avaliación

Será necesario superar ambos bloques: NATACIÓN Y ATLETISMO para superar la materia. Si se supera la nota de una de las partes (atletismo y natación) se guardará para otras convocatorias

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cancela Carral, José M^a; Lorenzo Blanco, Ricardo; Camiña Fernández, Francisco; Pariente Baglietto,, **Tratado de Natación. De la iniciación al perfeccionamiento (Vol1)**, 1^a, Paidotribo, 2008

Federación Española de Natación, **Reglamento de natación**, 1^a, Federación Española de Natación, 2005

Rius, J., **Metodología y Técnicas del Atletismo**, 1ª, Paidotribo, 1997

Arufe, V.; Martínez-Patiño, M.J. (eds), **Tratado de Atletismo en el Siglo XXI (Vol I-II-III)**, 1ª, ACUGA, 2005

Bibliografía Complementaria

Cancela Carral, José Mª; Ramirez Farto, Emerson, **La iniciación deportiva: La natación**, 1ª, Wanceulen, 2003

Cancela Carral, José Mª; Lorenzo Blanco, Ricardo; Camiña Fernández, Francisco; Pariente Baglietto,, **Tratado de Natación. De perfeccionamiento al Alto rendimiento (Vol2)**, 1ª, Paidotribo, 2008

Franco, Pedro; Navarro, Fernando, **Natación. Habilidades acuáticas para todas las edades**. Ed. Hispano-Europea, 1ª, Hispano-Europea, 1980

Hubiche, J.L. Pradet, M, **Comprender el Atletismo**, 1ª, Inde, 1999

Campos Granell, J.; Gallach, J., **Técnicas de Atletismo. Manual práctico de enseñanza.**, 1ª, Ed. Paidotribo, 2004

García, J; Durán, A.; Sainz, A., **Jugando al atletismo**, 1ª, Real Federación Española de Atletismo, 2004

Hornillos, I., **Atletismo**, 1ª, Ed. Inde, 2000

www.sportprotube.com,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Especialización en deportes individuais/P02G050V01907

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía do exercicio II				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía do exercicio II			
Código	P02G050V01401			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Soidan, José Luís			
Profesorado	García Soidan, José Luís Prieto Lage, Iván			
Correo-e	jlsoidan@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
B20	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde da práctica de actividades físicas inadecuadas.
B21	Capacidade para planificar, desenvolver e controlar a realización de programas de actividades físicodeportivas.
C3	Capacidade para aplicar os principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais, na proposta de tarefas nos procesos de ensino-aprendizaxe a través da actividade física e o deporte
C9	Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica actividade físico-deportiva na poboación que realiza adestramento deportivo
C13	Capacidade para avaliar a condición física e prescribir exercicio físico orientado cara á saúde
C17	Capacidade para planificar, desenvolver e controlar a realización de programas de actividades físico-deportivas orientada á saúde

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento e comprensión dos efectos da práctica do exercicio físico sobre a estrutura e función do corpo humano.	B20 B21	C3 C9 C13 C17
Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica actividade físico-deportiva na poboación que realiza adestramento deportivo	B20 B21	C9 C13 C17
Capacidade para aplicar os principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais ao campo da actividade física e a saúde	B21	C3 C9 C17
Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde, da práctica de actividades físicas inadecuadas nos practicantes de actividade físico-deportiva recreativa	B20 B21	C3 C13 C17

Contidos	
Tema	
1. Adaptacións cardiocirculatorias no exercicio.	Tema 1. Modificacións e Adaptacións cardio-vasculares producidas polo esforzo e o exercicio físico. Tema 2.-Modificacións e adaptacións sanguíneas inducidas polo esforzo e o exercicio físico.
2. Modificacións respiratorias, do equilibrio acedo-base e hidroelectrolíticas no exercicio.	Tema 3. Ventilación, transporte de osíxeno e dióxido de carbono (CO2) en esforzo. Tema 4. Equilibrio ácido--base, Función Renal. Fatiga.
3. Nutrición no exercicio.	Tema 5. A alimentación no deporte. Tema 6. Hidratación, axudas ergoxénicas e dopaxe no deporte.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	27.5	50
Traballo tutelado	0	35	35
Prácticas de laboratorio	30	35	65

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia
Traballo tutelado	Titorías obrigatorias individuais e en grupos pequenos. Resolución de exercicios, debates, seminarios, etc. Documentación dos traballos e actividades autónomas do alumno. A cada grupo asignaráselle un traballo relacionado cos contidos da materia, que deberá desenvolver ao longo do cuadrimestre, e presentar o último día de clase. No calendario están sinalados os días dos traballos tutelados.
Prácticas de laboratorio	Resolución de exercicios na aula/laboratorio, baixo a dirección do profesor. Aplicación a nivel práctico da teoría nun ámbito do coñecemento nun contexto determinado. Exercicios prácticos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Atención individual e en pequenos grupos para verificar os coñecementos adquiridos, vía online. Resolución de exercicios, debates, elaboración de traballos, seminarios E orientación sobre os traballos que deben presentar para a súa avaliación. Documentación para os traballos realizados de face á actividade autónoma do alumno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	A avaliación das sesións maxistrais realizarase mediante preguntas tipo test de resposta única, sobre tódolos temas recollidos nos contidos da materia. A puntuación total deste apartado será de 6 puntos.	60	B20 C3 B21 C9 C13 C17
Traballo tutelado	**Traballos presentados (3): 1 punto desglosados en: -Traballo 1...0,33 puntos -Traballo 2...0,33 puntos -Traballo 3...0,33 puntos	10	B20 C3 B21 C13 C17
Prácticas de laboratorio	* Asistencia ao 80% ou máis das prácticas.... 3 puntos	30	B21 C3 C9 C13 C17

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superala materia, o alumnado deberá obter 5 puntos ou máis, sumando a parte teórica, a práctica e os traballos.

*Para poder realizar o exame teórico, e preciso que o alumno asistise o 80% das prácticas.

**Cada un dos tres traballos valorarase cos seguintes criterios: a)Presentación correcta; b)Contido adecuado; c)Figuras e Taboas pertinentes; d)Referencias bibliográficas de artigos indexados (mínimo de 4).

A superación das prácticas de Laboratorio gárdase ata a terceira convocatoria. Para o resto de convocatorias rixen os mesmos criterios comentados anteriormente.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

William D. Mc Ardle, **Fisiología del Ejercicio: Nutrición, Rendimiento y Salud.**, 8, Lippincott Williams & Wilkins, 2015

Marie Spano, Laura Kruskall, **Nutrition for Sport, Exercise & Health.**, Human Kinetics, 2017

W. Mc Ardle, Katch, **Essentials of exercise physiology**, 5, Wolters Kluwer., 2016

Scott Powers & E. Howley, **Fisiología del ejercicio. Teoría y aplicación a la forma física y al rendimiento.**, 8, Paidotribo, 2014

López Chicharro, **Fisiología del Entrenamiento Aeróbico.**, Panamericana, 2013

Bibliografía Complementaria

W. Larry Kenney, Jack Wilmore, David Costill, **Physiology of Sport and Exercise**, 6, Human Kinetics, 2015

Calderón Montero, **Fisiología Humana aplicada a la actividad física.**, Panamericana, 2012

Mora Rodríguez, Ricardo, **Fisiología del deporte y el ejercicio: prácticas de campo y laboratorio.**, Panamericana, 2009

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Fisioloxía: Fisioloxía do exercicio I/P02G050V01104

Outros comentarios

Para aprobar a asignatura de Fisioloxía do Exercicio II, o alumnado debe ter superada a asignatura de Fisioloxía do Exercicio I.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Expresión corporal e danza				
Materia	Expresión corporal e danza			
Código	P02G050V01402			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Fernández Villarino, María de los Ángeles Freire Maceiras, Rebeca Maria			
Profesorado	Fernández Villarino, María de los Ángeles Freire Maceiras, Rebeca Maria			
Correo-e	rfreire@uvigo.es marianfv@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
B1	Conceptualización e identificación do obxecto de estudo das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B2	Coñecemento e comprensión da literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte.
B9	Coñecemento e comprensión dos fundamentos do exercicio físico, xogo motor, danza, expresión corporal e actividades na natureza.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B14	Manexo da información científica básica aplicada á actividade física e ao deporte nas súas diferentes manifestacións.
B15	Capacidade para deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino- aprendizaxe relativos á actividade física e do deporte, con atención ás características individuais e contextuais das persoas.
B24	Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
- Coñecer os fundamentos básicos da expresión corporal e da danza.	B1 B2 B9
- Entender a expresión corporal e a danza como medio de comunicación interpersoal.	B15
- Diferenciar os compoñentes da expresión corporal e a danza e o seu contido educativo.	B9 B15
- Ser capaz de planificar e programar actividades de Expresión Corporal e Danza	B9 B15
- Buscar información e recursos para actuar ante as dificultades de práctica motriz dos alumnos	B9 B12 B14 B15
- Ser capaz de planificar para avaliar	B25
- Favorecer o traballo en equipo	B13 B24 B25
- Fomentar no alumnado actitudes de respecto a diversidade e a interculturalidade	B15 B24
Xerar inquietude e motivación cara á profundización no estudo da danza e a expresión corporal	B2 B12 B13 B25

Contidos	
Tema	
BLOQUE I. Fundamentos da expresión corporal e da danza	1. A expresión corporal e a danza no contexto educativo. 1.1. A expresión corporal e a danza nos diferentes curriculumns educativos. 1.2. Obxectivos e bloques de contidos. 1.3. Carácter global e interdisciplinar. 1.4. A expresión corporal e a danza como medio de integración.
BLOQUE II. Linguaxe corporal e comunicación.	2. Consideracións básicas en torno ao corpo e á comunicación. 2.1. O corpo. 2.2. A linguaxe do corpo.
BLOQUE III. Aspectos metodológico-didácticos da expresión corporal e da danza.	3. Formulación didáctica da expresión corporal e da danza. 3.1. Orientacións e didáctica da expresión corporal. 3.2. Orientacións e didáctica da danza.
BLOQUE IV. As dimensións e os compoñentes do movemento creativo.	4.1. Os preliminares. 4.2. A dimensión corporal. 4.3. A toma de conciencia do corpo expresivo. 4.4. A dimensión espacial. 4.5. A dimensión temporal. 4.6. A dimensión dinámica. 4.7. A dimensión extensiva. 4.8. A dimensión relacional.
BLOQUE V. Compoñentes da expresión corporal e da danza	5. Presentación e coñecemento do grupo 5.1. O grupo clase ante as actividades de expresión corporal e danza. 5.2. Presentación e coñecemento do grupo. 6. Ritmo 6.1. Ritmos internos e ritmos externos. 6.2. Compoñentes do ritmo desde o punto de vista musical. 6.3. Adaptación do movemento a diferentes ritmos musicais. 6.4. Valoración expresiva do movemento e do ritmo. 7. Espazo. 7.1. Valoración expresiva do espazo. 7.2. Análise dos compoñentes do espazo. 7.3. Tipos de espazos. 7.4. Figuras e volumes. 8. Corpo e movemento. 8.1. Conciencia corporal. 8.2. Corpo anatómico. 8.3. Corpo comunicativo. 8.4. Corpo expresivo. 9. Os Obxectos en Expresión Corporal e Danza. 9.1. Funcións dos materiais. 10. Calidade do Movemento. 10.1. Enerxía do movemento. 10.2. Dinamoritmos.
BLOQUE VI. Técnicas e estilos da expresión corporal e da danza.	11. Danza Clásica. 11.1. Posición Corporal Básica. 11.2. Posicións de brazos e de pés. 11.3. elementos técnicos da danza: pliés, jettés, relevés. 12. Danza contemporánea. 12.1. Partes dunha sesión de danza. 12.2. Código de movemento da danza contemporánea. 13. Proceso de composición coreográfica.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	33.75	56.25
Prácticas de laboratorio	24	30	54
Resolución de problemas	6	12	18
Resolución de problemas de forma autónoma	0	11.75	11.75
Traballo tutelado	0	8	8

Resolución de problemas	0.5	0.5	1
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Actividade expositiva por parte do profesorado
Prácticas de laboratorio	Técnicas grupales participativas. Vivenciación dos contidos prácticos da materia guiados polas profesoras.
Resolución de problemas	Traballo dirixido polas profesoras. Técnicas grupales participativas. Exporanse pequenas tarefas e problemas que se resolverán virtualmente mediante a plataforma de teleformación Tem@. Ademais realizarase unha coreografía final e puntualmente traballarase sobre artigos científicos relacionados coa materia e que proporcionarán as profesoras
Resolución de problemas de forma autónoma	Documentación para a realización dos traballos tutelados. Preparación das avaliacións.
Traballo tutelado	Técnicas grupales participativas. Todos os traballos necesarios para a superación da materia serán tutelados no seu transcurso, ben de maneira presencial cando se resolvan deste xeito; ben de maneira virtual. Con esta metodoloxía tamén se resolverá a avaliación do alumnado tanto teórica coa realización dun mapa conceptual como práctica

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	A través da plataforma Tem@ expóranse diferentes problemas e exercicios que se resolverán de maneira telemática e que serán atendidos a través dun foro de debate aberto de maneira paralela á formulación ben do problema, ben dos exercicios.
Traballo tutelado	Ao longo da materia, o alumnado realizará un mapa conceptual que terá como apoio dous tipos de accións: por unha banda sesións específicas nas que as profesoras darán feedback sobre o proceso de construción do mimo, e que serán de carácter presencial. Doutra banda, 1 tutoría específica ao mes na que en grupos reducidos tratarase o mapa conceptual.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumnado realizará labores de documentación para o mapa conceptual e para o libreto da representación coreográfica. En todo momento o apoio realizarase, ben vía presencial (tutorías), ben vía virtual (Tem@).
Probas	Descrición
Resolución de problemas	A través da plataforma Tem@ expóranse diferentes problemas e exercicios que se resolverán de maneira telemática e que serán atendidos a través dun foro de debate aberto de maneira paralela á formulación ben do problema, ben dos exercicios.
Traballo	Á hora de elaborar a coreografía o alumnado disporá durante as sesións prácticas, das dúas profesoras da materia para poder preguntar, valorar e discutir o traballo realizado. Así mesmo, durante as tutorías dese período, a temática relacionada coas coreografías prácticas terá preferencia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Elaboración dun mapa conceptual dos contidos da materia que se elaborará ao longo do curso e que se defenderá mediante exposición oral ao finalizar os contidos	50	B1 B2 B9 B12 B14
Resolución de problemas	Neste apartado valorarase a participación do alumnado en diferentes problemas e exercicios que se expoñan ao longo do curso. Son tarefas de carácter voluntario e que sempre repercutirán en positivo na cualificación do alumnado	0	
Traballo	Neste apartado valoraremos o proceso de construción coreográfica e o resultado da mesma. Ponderarase neste apartado o proceso cun 80% e o resultado cun 20%. O proceso controlárase coa elaboración, por parte do profesorado, dun diario individualizado de cada grupo, das sesións desenvolvidas para a elaboración da coreografía	50	B13 B15 B24 B25

Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación final da materia calcularase a partir da suma das notas parciais de cada metodoloxía de avaliación, é dicir:

mapa conceptual (50%) + valoración do proceso de elaboración da coreografía (50%) ; a condición de que se supere o 50% de cada unha das partes. Cando o alumno necesite de máis dunha convocatoria para superar a materia, gardaranse notas parciais durante a segunda edición da convocatoria; é dicir, na convocatoria de xullo manteranse aquelas notas parciais que o alumnado teña superadas, e só presentarán aquelas que non superaron. Por tanto, para as demais convocatorias, o alumnado deberá concorrer a unha proba escrita de pregunta curta para superar a materia. No caso da resolución de problemas e/ou exercicios de carácter voluntario. A realización correcta dos mesmos repercutirá positivamente na cualificación final do alumnado. Isto é: unha vez superada a materia, o profesorado valorará o número de tarefas voluntarias resoltas positivamente e incrementará a cualificación final de maneira que o alumno recibirá 0.1 puntos máis por cada tarefa resolta correctamente.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Sefchovich, G., **Expresión corporal y creatividad**, 2005,

Learreta Ramos, B.; Ruano Arriaga, K. y Sierra Zamorano, M.A., **Didáctica de la expresión corporal: talleres monográficos**, 2006,

Martínez López, E., **Ritmo y expresión corporal mediante coreografías**, 2006,

Motos Teruel, T., **Prácticas de la expresión corporal**, 2007,

Trias, N.; Pérez, S. y Araújo, J., **Juegos de música y expresión corporal**, 2007,

Chazín, S.M., **Juegos de expresión corporal para niños**, 2007,

Montesinos Ayala, D., **La expresión corporal. Su enseñanza por el método natural evolutivo**, 2004,

Markessinis, A., **Historia de la Danza desde sus orígenes**, 1995,

Castañer, M. y Camerino, O., **Unidades didácticas para primaria I. Bailando en la escuela. El cuerpo expresivo.**

Material alternativo y percepción, 1992,

Ortiz Camacho, M.M., **Expresión corporal: una propuesta didáctica para el profesorado de educación física**, 2002,

García Ruso, H., **La danza en la escuela**, 1997,

Motos Teruel, T., **Iniciación a la expresión corporal: una propuesta didáctica para el profesorado de educación física**, 1983,

Learreta Ramos, B., **Los contenidos de la expresión corporal**, 2005,

Santiago Martínez, P., **Expresión corporal y comunicación: teoría y práctica de un programa**, 2004,

Kalmar, D., **¿Qué es la expresión corporal?: a partir de la corriente de trabajo creada por Patricia Stokoe**, 2005,

Viti, E., **la danza per i Bambini: metodologia della danza educativa**, 2006,

Recca, M., **¿Qué es la danza-movimiento terapia?: el cuerpo en danza**, 2005,

Abad Carlés, A., **Historia del ballet y la danza moderna**, 2004,

Castañer, M., **Expresión corporal y danza**, 2000,

Castañer, M.; Grasso, A.; López Villar, C.; MATEU, M.; Motos, T.; Sánchez, R., **La inteligencia Corporal en la Escuela.**

Análisis y Propuestas, 2006,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos dos deportes colectivos II				
Materia	Fundamentos dos deportes colectivos II			
Código	P02G050V01403			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Tourinho González, Carlos Francisco Lago Peñas, Carlos			
Profesorado	Lago Peñas, Carlos Tourinho González, Carlos Francisco			
Correo-e	tourinog@gmail.com clagop@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
B1	Conceptualización e identificación do obxecto de estudo das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B3	Coñecemento e comprensión dos factores fisiolóxicos e biomecánicos que condicionan a práctica da actividade física e o deporte.
B11	Coñecemento e comprensión dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B15	Capacidade para deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino- aprendizaxe relativos á actividade física e do deporte, con atención ás características individuais e contextuais das persoas.
B16	Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica da actividade física e do deporte.
B20	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde da práctica de actividades físicas inadecuadas.
B23	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo axeitado para cada tipo de actividade.
B24	Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.
C5	Capacidade para planificar, desenvolver e avaliar a realización de programas de deporte e actividade física escolar
C6	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo adecuado para cada tipo de actividade nos procesos de ensino-aprendizaxe a través da actividade física e do deporte
C12	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo, adecuado para cada tipo de actividade de adestramento deportivo

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Aprender a deseñar plan, exercicios e tarefas para a aprendizaxe de deporte	B11 B12 B20 B23 B26	C5 C6 C12
Dominar os fundamentos do deporte	B1 B3 B15 B16	
aprender a observar o deporte e identificar os aspectos fundamentais e detectar erros e posible smellores	B3 B12 B16 B23 B24 B26	

Contidos	
Tema	
TEMA 1. Fundamentación teórica do fútbol e o voleibol	1 Orixe e evolución do xogo do Fútbol como deporte: aproximación conceptual.
TEMA 2. Fundamentos técnico-tácticos e didácticos do fútbol e voleibol	2. O reglamento.
TEMA 3 Estructura formal e funcional do fútbol e voleibol	3. Valores educativos do deporte: o Fútbol.
TEMA 4 O proceso de iniciación deportiva ao fútbol e voleibol	4. Estructura sistémica do fútbol. Bases estruturales e funcionales do xogo.
	5. O Sistema Deportista (SD) na iniciación.
	6. Fases no ensino do Fútbol.
	7. As estratexias metodolóxicas no ensino do Fútbol
	8. A construción de tarefas no ensino do Fútbol.
	9. A sesión.
	10. Historia, reglamento e aspectos configuradores do Voleibol.
	11. Elementos técnicos básicos.
	12. Elementos técnico- tácticos.
	13. Táctica Colectiva.
	14. Adestramento do Voleibol.
	15. Metodoloxía de ensino de Voleibol.
	16. O *Voleibol no contexto escolar.
	17. Outras maneiras de xogar ao voleibol

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	6	30	36
Prácticas autónomas a través de TIC	4	30	34
Resolución de problemas	10	46	56
Lección maxistral	33	0	33
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	16	20
Traballo	2	20	22
Práctica de laboratorio	12	0	12
Probas de resposta curta	2	4	6
Exame de preguntas obxectivas	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	Resolución de exercicios baixo a dirección do docente
Prácticas autónomas a través de TIC	Documentación dos traballos realizados. Preparación de avaliacións
Resolución de problemas	Resolución de exercicios
Lección maxistral	Actividades expostivas do profesor

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Respostarase ós estudantes a súas preguntas, de maneira adecuada na clase e de modo máis profundo no horario de tutoría se fose preciso

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Exame de preguntas de desenvolvemento	Fútbol: O exame consistirá na resposta a preguntas teórico-prácticas	Fútbol 80	B1 B12 B15 B23 B24	C5 C6 C12
Traballo	Fútbol: En Grupos de 4 alumnos/as elaboraránse e impartirán un total de 5 sesión prácticas sobre os contidos presentados nas clases teóricas. Voleibol: en grupos de 2-4 alumnos se elaboran 2-4 sesións e impartirse 1 sesión práctica sobre os contidos presentados nas clases teóricas o realizarase un examen práctico (escrito).	Fútbol 10 y Voleibol 40	B15 B16 B23 B26	C5 C6 C12
Práctica de laboratorio	A asistencia será obrigatoria para superar la asignatura. Ademais se avaliará a participación activa do alumnado.	Fútbol y Voleibol 10	B3 B12 B16 B20 B26	
Probas de resposta curta	Voleibol: 4 preguntas de resposta curta	Voleibol 20	B1 B12 B24 B26	
Exame de preguntas obxectivas	Voleibol: 30 preguntas tipo test	Voleibol 30	B11 B12 B15	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A puntuación final será a media aritmética da cualificación obtida na parte da materia de Voleibol e Fútbol. Será necesario alcanzar polo menos unha puntuación de 4 para realizar a media.

Na segunda convocatoria non se valorará a asistencia ás clases nin os traballos e proxectos. A cualificación final será no caso da parte de Fútbol a partir da avaliación do exame na aula.

Na segunda convocatoria en voleibol, se valorará do mesmo xeito que na primeira.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Wise, M., **Voleibol: entrenamiento de la técnica y la táctica**, Hispano-Europea,
- Damas Arroyo, **La Enseñanza del voleibol en las escuelas deportivas de iniciación**, Gymnos,
- Pimenov, Mikhail Pavlovich, **Voleibol : aprender y progresar : (más de 500 ejercicios del servicio, pase, remate y bloqueo)**, Paidotribo,
- Varios, **Reglamento de voleibol : reglamento oficial e internacional**, Flash,
- Lucas, Jeff, **El voleibol : iniciación y perfeccionamiento**, Paidotribo,
- Bachmann, Edi, **1000 ejercicios y juegos de voleibol y minivolei**, Hispano-Europea,
- Moras, Gerard, **La Preparación integral en el voleibol : 1000 ejercicios y juegos**, Paidotribo,
- Lago, C., **La enseñanza del Fútbol en la Edad Escolar**, 1ª ed., Wanceulen, 2002
- Riera, Joan, **Habilidades en el deporte**, 1ª ed., INDE, 2005
- Marí, Pep, **Liderar equipos campeones**, 1ª ed, Plataforma, 2017
- Casais, Luis; Lago, Carlos y Dominguez, Eduardo, **Fútbol Base. Entrenamiento en categorías de formación. Vol. 1 y 2.**, 1ª ed, MCSports, 2009
- Durand, Marc, **El niño y el deporte**, 1ª ed, Paidós, 1988
- Castelo, Jorge, **Fútbol. Estructura y dinámica del juego**, 1ª ed, INDE, 1999

Recomendacións

Materias que continúan o temario

- Metodoloxía e planificación do adestramento deportivo I/P02G050V01502
- Metodoloxía e planificación do adestramento deportivo II/P02G050V01604

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

- Didáctica dos procesos de ensino-aprendizaxe na actividade física e o deporte I/P02G050V01501
- Didáctica dos procesos de ensino-aprendizaxe na actividade física e o deporte II/P02G050V01603

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- Fundamentos dos deportes colectivos I/P02G050V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos dos deportes ximnásticos				
Materia	Fundamentos dos deportes ximnásticos			
Código	P02G050V01404			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Gutierrez Sánchez, Águeda Fernández Villarino, María de los Ángeles			
Profesorado	Fernández Villarino, María de los Ángeles Gutierrez Sánchez, Águeda			
Correo-e	agyra@uvigo.es marianfv@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os deportes ximnásticos son aqueles incluídos na Federación Internacional de Ximnasia. Nesta materia abordaranse os fundamentos técnicos e didácticos destes deportes de forma pomenorizada en dous grandes bloques: 1. Habilidades Rítmico-Expresivas. Ximnasia Aeróbica, Ximnasia Rítmica e Ximnasia para Todos. 2. Habilidades Ximnástico-Acrobáticas. Ximnasia Artística, Ximnasia Acrobática e Trampolín			

Competencias	
Código	
B7	Coñecemento e comprensión dos fundamentos, estruturas e funcións das habilidades e patróns da motricidade humana.
B10	Coñecemento e comprensión dos fundamentos do deporte.
B12	Aplicación das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) ao ámbito das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.
B13	Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.
B14	Manexo da información científica básica aplicada á actividade física e ao deporte nas súas diferentes manifestacións.
B15	Capacidade para deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino- aprendizaxe relativos á actividade física e do deporte, con atención ás características individuais e contextuais das persoas.
B16	Capacidade para promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica da actividade física e do deporte.
B18	Capacidade para aplicar os principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais, aos diferentes campos da actividade física e o deporte.
B20	Capacidade para identificar os riscos que se derivan para a saúde da práctica de actividades físicas inadecuadas.
B23	Capacidade para seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo axeitado para cada tipo de actividade.
B24	Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.
B25	Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.
B26	Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar os elementos e parámetros que configuran a estrutura das modalidades ximnásticas: aspectos regulamentarios, espazos de acción, habilidades técnicas, habilidades manipulativas, habilidades coreográficas, etc.	B7 B10 B14
Saber cales son as características e demandas fundamentais para a aprendizaxe das habilidades específicas dos deportes ximnásticos.	B7 B10 B14 B26
Comprender os diferentes ámbitos de aplicación dos deportes ximnásticos e coñecer os obxectivos e metodoloxías adecuadas a cada contexto.	B15 B24

Dispor dos fundamentos e contidos didácticos que permitan desenvolver proceso de ensino-aprendizaxe relacionados coas habilidades ximnásticas.	B10 B15 B18
Utilizar os principios técnicos e os recursos metodolóxicos que permitan ao alumnado intervir, desde a perspectiva educativa ou deportiva, en relación ás habilidades ximnásticas.	B10 B14 B15 B18 B20 B23
Adquirir os coñecementos de desenvolvemento da condición física específica, adaptada ás actividades ximnástico-acrobáticas, así como asociar estas con o desenvolvemento das capacidades psicomotoras.	B10 B12 B16 B18 B20
Dominar as técnicas ximnásticas para a súa correcta aplicación, así como os aspectos de seguridade na execución (axuda e colocación do material).	B10 B13 B20 B23
Aplicar adecuadamente diferentes recursos didácticos (establecemento de obxectivos, feedback, reforzos, etc.) para mellorar movementos técnicos destes deportes.	B13 B15 B16 B24 B25
Aceptar as actividades ximnástico-acrobáticas para que os futuros docentes transmítanlas e desenvolvan no uso da súa liberdade profesional.	B13 B24
Deseñar e aplicar instrumentos de observación sistemática para identificar ou corrixir modelos de execución propios destes deportes	B10 B12 B15 B16
Experimentar e desenvolver habilidades de carácter coreográfico, tanto de tipo individual como colectivas, favorecendo a capacidade do alumnado para a elaboración de producións creativas mediante o encadenamento das habilidades desenvolvidas na materia.	B10 B25 B26

Contidos

Tema	
Bloque 1. Fundamentación teórica dos deportes ximnásticos	Tema 1. Os deportes ximnásticos no contexto das Ciencias da Actividade Física e do Deporte. 1.1. Conceptos preliminares dos deportes ximnásticos: Clasificación. Tema 2. Aspectos organizativos no ámbito ximnástico. 3.1. Orixes e evolución da disciplina ximnástica. 3.2. Valoración e xuízo dos concursos ximnásticos. 3.3. Desenvolvemento actual no ámbito ximnástico

Bloque 2. Fundamentos técnicos, artísticos e didácticos dos deportes ximnásticos: Habilidades rítmico-expresivas e Habilidades ximnástico-acrobáticas.	BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO. A. XIMNASIA AERÓBICA Tema 1.Introdución ao estudo da Ximnasia Aeróbica e o seu campo de aplicación. 1.1. A Ximnasia Aeróbica de Competición 1.2. A Ximnasia Aeróbica no ámbito escolar 1.3. A Ximnasia Aeróbica Recreativa/Saúde BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO. B. XIMNASIA RÍTMICA Tema 1. As habilidades da ximnasia rítmica no contexto das Ciencias da Actividade Física e do Deporte. 1.1. Concepto e preliminares. 1.2. Habilidades técnicas corporais. 1.3. Habilidades técnicas manipulativas. 1.4. Principios xerais manipulativos dos aparellos. BLOQUE XIMNÁSTICO-ACROBÁTICO. Tema 1. Desenvolvemento biomecánico e metodolóxico dos elementos ximnásticos preacrobáticos. 1.1. Principio biomecánico dos rodamentos ximnásticos. 1.2. Bases teóricas dos equilibrios ximnásticos. 1.3. Aspectos de organización espacial e dinámica dos saltos de cabalo e de trampolín. 1.4. Didáctica específica da ximnasia. Tema 2. Coñecemento dos principios dinámicos dos saltos acrobáticos. 2.1. Organización espacial dos saltos acrobáticos. 2.2. Características dinámicas aplicadas aos grupos estruturais dos saltos acrobáticos. 2.3. Coñecemento e resposta dinámica do material ximnástico.
Bloque 3. Estrutura formal e funcional dos deportes ximnásticos	BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO. A. XIMNASIA AERÓBICA Tema 1.A Ximnasia Aeróbica Deportiva. 1.1. Orixes e Evolución Tema 2.Características básicas das habilidades ximnásticas aeróbicas. 2.1.Taxonomía das accións motrices da Ximnasia Aeróbica 2.1. Habilidades de Forza Dinámica 2.2. Habilidades de Forza Estática 2.3. Habilidades de Saltos 2.4. Habilidades de Flexibilidade e Equilibrio. BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO. B. XIMNASIA RÍTMICA. Tema 1. Elementos definitorios da Ximnasia Rítmica. 1.1 Continuidade das accións. 1.2. Globalidade das accións. 1.3. Diálogo cos aparellos. 1.4. Ritmo. 1.5. Espazo. 1.6. Expresividade. 1.7. Creatividade. 1.8. Variedade. Tema 2. Principios manipulativos dos aparellos.

Bloque 4.
Proceso de iniciación deportiva dos deportes
ximnásticos: rítmico-expresivos e acrobáticos

BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO.

A. XIMNASIA AERÓBICA

Tema 1. A música e os Pasos Básicos de Ximnasia Aeróbica.

1.1. Elementos craves da música

1.2. A iniciación a través do xogo da Ximnasia Aeróbica.

1.3. Os pasos básicos como soporte dos deseños coreográficos.

1.4. As opcións coreográficas en Ximnasia Aeróbica.

BLOQUE RÍTMICO-EXPRESIVO.

B. XIMNASIA RÍTMICA.

Tema 1. A danza como a base das habilidades técnicas corporais.

1.1. Posición corporal básica.

1.2. Elementos da danza: pliés, jettes, relevés.

Tema 2. As habilidades corporais de equilibrio.

2.1. Descrición.

2.2. Aspectos técnicos fundamentais.

2.3. Erros típicos.

2.4. progresión metodolóxica.

Tema 3. As habilidades corporais de xiro.

3.1. Descrición.

3.2. Aspectos técnicos fundamentais.

3.3. Erros típicos.

3.4. progresión metodolóxica.

Tema 4. As habilidades corporais de salto.

4.1. Descrición.

4.2. Aspectos técnicos fundamentais.

4.3. Erros típicos.

4.4. progresión metodolóxica.

Tema 5. As habilidades manipulativas dos aparellos de ximnasia rítmica.

5.1. Habilidades manipulativas comúns.

5.2. Habilidades manipulativas específicas.

Tema 6. O compoñente artístico da ximnasia rítmica.

6.1. Música.

6.2. Coreografía.

Tema 7. O proceso compositivo nos deportes ximnásticos.

7.1. Fases do proceso compositivo

7.2. Exposición do exercicio ximnástico creado

7.3. Avaliación do exercicio ximnástico.

BLOQUE XIMNÁSTICO-ACROBÁTICO.

Tema 1. Elementos ximnásticos de nivel escolar (pre-acrobáticos).

1.1. Rodamentos. Dominio técnico e metodolóxico.

1.2. Equilibrios ximnásticos. Dominio técnico e metodolóxico.

1.3. Saltos de cabalo e de trampolín. Dominio técnico e metodolóxico.

Tema 2. Elementos ximnásticos acrobáticos.

2.1. Volteos libres no chan. Dominio técnico e metodolóxico.

2.2. Saltos de chan adiante e laterais con impulso dunha perna.

2.3. Ballestas de chan. Dominio técnico e metodolóxico.

2.4. Saltos atrás no chan con apoio de mans intermedio. Dominio técnico e metodolóxico.

Tema 3. A ximnasia Acrobática no ámbito educativo.

3.1. As presas de mans. Diferentes roles do alumnado.

3.2. Medidas metódicas para o seu ensino.

3.3. Posicións básicas individuais: formacións básicas e grupais: figuras corporais e pirámides humanas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	60	90
Prácticas de laboratorio	41	41	82

Resolución de problemas de forma autónoma	4	8	12
Traballo tutelado	0	10	10
Presentación	0	2	2
Probas de resposta curta	0	2	2
Exame de preguntas obxectivas	0	2	2
Práctica de laboratorio	0	3	3
Traballo	0	22	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As sesións maxistrais utilizaranse para a explicación dos contidos teóricos e aclaración dos contidos prácticos da materia. Constitúe unha actividade presencial na aula mediante a utilización de medios persoais e audiovisuais. Realizaranse con todo o grupo.
Prácticas de laboratorio	Vivenciación dos contidos teórico-prácticos guiados polo profesorado, onde se terá en conta os procesos metodolóxicos de ensino-aprendizaxe, facendo especial fincapé nos aspectos técnicos e de execución dos deportes ximnásticos. As prácticas teñen como obxectivo traballar formalmente o saber facer (competencia procedimental). Non entanto, é preciso ter en conta que tamén traballan o saber, o saber ser e o saber estar.
Resolución de problemas de forma autónoma	- Exporase o desenvolvemento dunha coreografía que terá por referencia as modalidades ximnásticas tratadas no desenvolvemento da materia. - Traballarán a execución técnica dos elementos ximnásticos durante o proceso metodolóxico de ensino-aprendizaxe levada a cabo na materia.
Traballo tutelado	Os traballos tutelados realizaranse en grupo
Presentación	- Execución e exposición da coreografía elaborada en colaboración cos compañeiros. - Execución dun exercicio ximnástico proposto pola profesora. - Exposición con soporte audiovisual dun elemento ximnástico mediante a metodoloxía traballada.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Orientación ao alumno/a sobre os traballos a realizar. Resolución de dúbidas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticas de laboratorio	A avaliación farase de forma continua mediante o control de asistencia do alumnado. Desenvolvemento e posta en práctica dunha progresión metodolóxica dos elementos ximnásticos traballados ao longo das sesións.	Una evaluación de este apartado se llevará a cabo por las personas que no asistan al 80 de dichas prácticas. Será esencial para hacer media con las otras partes evaluadas.	B10 B12 B15 B16 B20 B24
Resolución de problemas de forma autónoma	Elaboración dunha coreografía final, presentación e exposición das sesións traballadas na práctica.	15	B13 B24 B25
Probas de resposta curta	Recompilación dos coñecementos adquiridos relacionados cos contidos teórico-prácticos da materia.	40	B10 B14 B15
Exame de preguntas obxectivas	Recompilación dos coñecementos adquiridos relacionados cos contidos teórico-prácticos da materia.	10	B10 B14
Práctica de laboratorio	- Realización dunha coreografía de forma grupal. - Execución técnica dos elementos ximnásticos traballados nas sesións prácticas.	20	B18 B20 B25
Traballo	Traballo en grupo sobre un elemento ximnástico asignado.	15	B10 B12 B13 B14 B25

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación tentará recoller e valorar todos aqueles aspectos relacionados co alumnado respecto ao campo conceptual, procedimental, actitudinal e relacional. Está deseñada en función das seguintes características: formativa, continua, integral e final. Por tanto, afecta a todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

A CUALIFICACIÓN FINAL

da materia resultará da integración das distintas notas das actividades realizadas tanto nos contidos de Habilidades Rítmico-Expresivas como nos contidos de Habilidades Ximnástico-Acrobáticas. Deberán ter superadas todas as partes para obter unha cualificación positiva. Os alumnos/as que non realicen todas as actividades de avaliación, obterán a cualificación final de suspenso, aínda que algunhas actividades estean aprobadas. Se o alumno/a realiza só algunhas das actividades do curso terán a cualificación de suspenso, xa que se realiza unha avaliación continua de todas as actividades propostas. Cando o alumno necesite de máis dunha convocatoria para superar a materia, gardaranse notas parciais durante a segunda convocatoria; é dicir, na convocatoria extraordinaria de xullo manteranse aquelas notas parciais que o alumnado teña superadas, e só se presentarán a aquelas que non superaron. Para as demais convocatorias, o alumno/a deberá concorrer da mesma maneira a unha proba escrita de pregunta curta, tipo test ou de desenvolvemento e dunha proba practica de execución e metolóxica dos contidos traballados para superar a materia. Igualmente deberá presentar o traballo co seu soporte audiovisual do elemento ximnástico asignado pola profesora e elaborado segundo o desenvolvemento dos contidos traballados durante o curso. A revisión de exames será no despacho das profesoras unha vez concluída a corrección.

OBSERVACIÓNS: A PARTICIPACIÓN ACTIVA DO ALUMNADO NAS SESIÓNS PRESENCIAIS É UN FACTOR QUE DETERMINA O PROCESO DE AVALIACIÓN. A asistencia ás sesións prácticas será OBRIGATORIA (80% das horas totais da materia, non sesións) Aplicarase de forma individualiza a cada un dos 2 Bloques da materia (Bloque Rítmico-Expresiva e Bloque Ximnástico-Acrobática). Os alumnos que participen activamente, como mínimo, ao 70% das sesións deben obter o 50% da máxima puntuación posible na proba teórica e nas probas prácticas para consideralas superadas. O alumnado que NON participe activamente (meros observadores), como mínimo, no 70% das sesións, deben obter o 65% da máxima puntuación posible na proba teórica e nas probas prácticas para consideralas superadas. Este aspecto é tido en conta igualmente para os que non asisten ao mínimo esixido das sesións prácticas. O alumnado discapacitado para a práctica motriz, poderá solicitar a adaptación das tarefas motrices a realizar nas sesións e nas probas de avaliación, no grao que as competencias da materia o permitan. Aos incapacitados temporalmente para a práctica deportiva, a avaliación das probas prácticas de execución ximnástica realizaráselle cando a súa incapacidade temporal permítallo.

BLOQUE: HABILIDADES XIMNÁSTICO-ACROBÁTICAS. A falta de asistencia a máis de dúas prácticas de laboratorio deste bloque (independentemente da súa xustificación), supón ademais a realización dun exame práctico de ensino metodolóxico dos elementos acrobáticos aos que non se asistiu. BLOQUE: HABILIDADES RÍTMICO-EXPRESIVAS. Debido ao carácter de avaliación continua, a NON asistencia ás sesións prácticas non dará dereito a realizar a coreografía en grupo, só de forma individual.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Knirsch, K, **Manual de Gimnasia Artística**, Ed. Esteban Sanz, Madrid, 1974
- SAEZ PASTOR, F., **Gimnasia Artística. Los Fundamentos de la Técnica.**, Ed. Biblioteca Nueva. Madrid, 2003
- SAEZ PASTOR, F., **Habilidades Gimnástico-Acrobáticas. Método de Enseñanza.**, Ed. Estaban Sanz, Madrid., 2015
- SMITH, T., **Biomecánica y gimnasia.**, Ed. Paidotribo. Barcelona, 1984
- ESTAPÉ, E., LÓPEZ, M. y GRANDE, I., **Las Habilidades Gimnásticas y Acrobáticas en el Ámbito Escolar.**, Ed. Inde. Barcelona, 1999
- JUNYENT, V. y MONTILLA, M, **1023 ejercicios y juegos de equilibrios y acrobacias gimnásticas.**, Ed. Paidotribo. Barcelona, 2000

Bibliografía Complementaria

- Albadalejo, L, **Aerobic para Todos**, 1996,
- Canalda, A., **Gimnasia rítmica Deportiva. teoría y práctica**, 1998,
- Cassagne, M., **Gymnastique Rythmique Sportive**, 1990,
- Ereño, C., **Iniciación a la gimnasia rítmica deportiva: principios metodológicos y formas de desarrollo de la creatividad motriz**, 1993,
- Fernández, A., **Gimnasia RítmicaDeportiva. Fundamentos**, 1989,
- Fernández, A., **Gimnasia Rítmica**, 1991,
- Gaio, R., **Ginástica Rítmica Desportiva "Popular": Uma proposta educacional**, 1996,
- Gutiérrez, A. y Vernetta, M, **Gimnasia Aeróbica Deportiva: propuesta de U.D. a través del juego**, 2007,
- Liarte, T. y Nonell, R., **Diver-Fit. Aaerobic y fitness para niños y adolescentes**, 1998,
- Lisitskaya, T., **Gimnasia Rítmica. Deporte y entrenamiento**, 1995,
- Martínez, A., **La gimnasia rítmica. Un planteamiento educativo motriz**, 1992,
- Martínez, A., **La gimnasia rítmica. Metodología**, 1992,
- Martínez, A., **Dimensión Artística de la Gimnasia Rítmica**, 1997,
- Martínez, A., **Fundamentación coreográfica de la gimnasia rítmica deportiva: calidad técnica y expresiva del movimiento y su estrecha relación con la música**, 1998,

Martínez, A., **Aproximación al deporte a través de los principios artísticos: creatividad, expresión y estética**, 1999,

Martínez, A. y Díaz, M.P., **Las actividades gimnásticas como recurso para el desarrollo de la creatividad motriz**, 2002,

Mendizábal, S. y Mendizábal, I., **Iniciación a la Gimnasia Rítmica I**, 1985,

Quintana, A., **Ritmo Y Educación Física**, 1997,

Sierra, E., **Actividades Gimnásticas: Gimnasia Rítmica Deportiva**, 1993,

Sánchez, D., **Bases para la enseñanza del Aeróbic**, 1999,

Vernetta, M.; López, J. y Panadero, F., **Unidades Didácticas para secundaria XI. Aprendizaje de las habilidades gimnásticas. Una propuesta a través de minicircuitos**, 2000,

Vernetta, M.; López, J. y Panadero, F., **El Acrosport en la escuela**, 2001,

Vernetta, M.; Gutiérrez, A. y López, J., **El Aeróbic Deportivo en la Educación Física. Iniciación a través del juego**, 2003,

Viciano, V. y Arteaga, M., **Las actividades coreográficas en la escuela. Barcelona. Ed. Inde.**, 1997,

MANONI, A., **Biomecánica e divisione strutturale della ginnasia artistica**, Ed. Società Stampa Sportiva. Roma, 1993

SÁNCHEZ BANUELOS, F., **Bases para una didáctica de la Educación Física**, Ed. Gymnos. Madrid, 1989

SMLEUSKIY y GASVERDOUSKIY, **tratado General de Gimnasia Artística Deportiva**, Ed. Paidotribo. Barcelona, 1993

STILL, C., **Manual de gimnasia artística femenina**, Ed. Paidotribo. Barcelona, 1993

AGUADO JODAR, J., **Eficacia y técnica deportiva**, Ed. Inde. Barcelona, 1993

AGOSTI, L., **Gimnasia Educativa**, Ed. Edisa S.A. Madrid, 1974

ANDERSON, B., **Stretching**, Ed. Integral. Barcelona, 1984

BÄUMLER y SCHNEIDER, **Biomecánica deportiva**, Ed. Martínez Roca. Barcelona, 1989

BOURGEOIS, M., **Didáctica de la Gimnasia**, Ed. Biblioteca Nueva. Madrid, 1999

BRIDOUX, A., **Gymnastique Sportive. Son enseignement en milieu scolaire**, Ed. Amphora. Paris, 1991

CARRASCO, R., **Cahiers techniques de l'entraîneur**, Ed. Vigot. París, 1981

CARTONI, A. C. y PUTZU, D., **Ginnastica Artistica Femminile**, Ed. Ermes. Milan, 1990

GINES SIU, J., **Cama elástica**, Ed. Alhambra, 1987

HINAUL, K., **Introducción a la biomecánica**, Ed. Jims. Barcelona, 1982

LANGLADE, A y REY de L., N., **Teoría general de la gimnasia**, Ed.: Stadium. Buenos Aires, 1986

LEGUET, J., **acciones motrices en gymnastique sportive**, Ed. Vigot. Paris, 1985

LLOYD R., **Manual de entrenamiento de gimnasia deportiva**, Ed. Paidotribo, Barcelona, 1993

LÓPEZ BEDOYA, J., VERNETTA, M. Y MORENILLA, L., **Indicadores para la detección de talentos deportivos**, MEC/CSD. Madrid, 1995

MOSSTON, M. y ASHWORTH, S., **La Enseñanza de la Educación Física**, Ed.: Hispano Europea. Barcelona, 1993

MONTICELI, M., **El mini trampolín elástico en gimnasia artística**, Ed. Società Stampa Sportiva. Roma, 1984

PILA TELEÑA, A., **Educación Físico Deportiva, enseñanza-aprendizaje**, Ed. Pila Teleña. Madrid, 1983

SPNING y otros., **Stretching**, Ed. Hispano Europea, 1992

SÖLVEBORN, Even-A., **Stretching**, Ed. Martínez Roca. Barcelona, 1989

UKRAN, M.L., **Gimnasia Deportiva**, Ed. Acríbia, Zaragoza, 1978

Sáez, P. y Gutiérrez, A., **La génesis de las rotaciones gimnásticas I**, VI,12(4-11), 2007

Sáez, P. y Gutiérrez, A., **La génesis de las rotaciones gimnásticas II. Rotaciones generadas en vuelo**, VII,13(52-62), 2008

Fernández Rodríguez, R., **Efecto comparativo de diferentes minicircuitos en el aprendizaje de habilidades gimnásticas aeróbicas**, 2012

Abeal Filgueira, R., **Influencia del feedback audiovisual en la autoevaluación de la gimnasia acrobática en el ámbito escolar**, 2015

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Expresión corporal e danza/P02G050V01402